

Модель координації регіональної інвестиційної діяльності

У статті виокремлено та проаналізовано головні показники інвестиційної діяльності Івано-франківської області, що визначають активність соціально-економічного розвитку регіону, а також запропоновано модель координації регіональної інвестиційної діяльності.

The article singled out and analyzed the main characteristics of investment Ivano-Frankivsk region, determining the activity of social and economic development of the region, as well as the model of coordinating regional investments.

Ключові слова: *інвестиційна діяльність, соціально-економічний розвиток, регіональна координація.*

Вступ. Проблема ефективності інвестиційних процесів завжди знаходилась в центрі дослідження економістів – це зумовлено тим, що вони торкаються найбільш глибоких основ господарської діяльності, визначаючи напрям економічного росту. В умовах формування ринкового середовища інвестиційні процеси виступають найважливішим засобом підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях, структурних зрушень в економіці, забезпечення науково-технічного прогресу.

Дані проблеми висвітлюють багато науковців, а серед них: Буяк А. [1], Ковтун Н. В. [2], Кулик А. Б.[3], Павленко І. І. [4].

Разом з тим, аналіз результатів наукових досліджень показує, що досі не розроблена модель координації інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

Сьогоднішня економічна ситуація в Україні значно ускладнює інвестиційну діяльність, тому потрібна розробка такої моделі координації регіональної інвестиційної діяльності, яка б органічно поєднувала форми державного і приватного інвестування, враховувала чинники впливу на інвестиційну діяльність, а також оптимізувала взаємозв'язки різних суб'єктів такої діяльності, як на рівні окремої фірми, компанії або галузі, так і на рівні країни.

Ємець О.І., к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, Прикарпатський національний університет ім.В.Стефаника

Постановка завдання. Рівень інвестиційних процесів у кожному регіоні тісно пов'язаний з економічним розвитком країни. Активізація інвестиційної діяльності є головною умовою впровадження у виробничий процес науково-технічних досягнень, особливо у періоди економічного спаду. Це сприяє оновленню морально застарілого основного капіталу, і водночас стимулює нову хвилю інвестиційних витрат.

Сучасна економічна ситуація в Україні, пов'язана з політичною, економічною нестабільністю та високим рівнем інфляції, значно ускладнює інвестиційну діяльність.

Саме тому необхідна побудова моделі координації інвестиційної діяльності в регіоні, для якої потрібно спочатку проаналізувати головні показники соціально-економічного розвитку. Аналіз цих показників забезпечує комплексність та всебічне оцінювання соціально-економічного розвитку області. Основні показники економічного, соціального, демографічного, екологічного стану окремих регіонів визначають рівень соціально-економічного розвитку держави.

Рейтингова оцінка соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя здійснюється за показниками окремих сфер соціально-економічного розвитку відповідних регіонів та передбачає оцінку за усіма сферами соціально-економічного розвитку регіонів.

Відповідно до постанови кабінету міністрів України від 20 червня 2007 р. N 833 “Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя” із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 30 липня 2008 року N 683, від 18 серпня 2010 року N 755 **соціально-економічний розвиток територій** оцінюється за такими сферами:

1. *сфера реального сектора;*
2. *сфера інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності;*
3. *сфера державних фінансів та фінансових результатів діяльності підприємств;*
4. *сфера соціального сектора;*
5. *сфера споживчого ринку;*
6. *сфера розвитку малого бізнесу.*

За показниками інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності Івано-Франківщина отримала 6 місце; за результатами роботи державних фінансових установ – 21 місце; споживчий ринок 11-те місце; соціальний сектор – 2.

Метою статті є виокремлення та аналіз основних показників сфери інвестиційної діяльності Івано-Франківської області, які визначають модель її координації.

Результати. За результатами розрахунку визначається місце кожного регіону в рейтингу щодо кожної окремої сфери соціально-економічного розвитку області.

На *першому етапі* рейтингова оцінка здійснюється на основі підрахунку відносних відхилень показників кожного регіону від найкращих значень таких показників інших регіонів за формулою 1:

$$R_j = \sum_{i=1}^n \frac{X \max_i - X_{i_j}}{X \max_i - X \min_i} + \sum_{i=1}^n \frac{X_{i_j} - X \min_i}{X \max_i - X \min_i} \quad (1)$$

де R_j – сума рейтингових оцінок конкретного регіону за кожним з показників, що характеризують окрему сферу соціально-економічного розвитку;

$X \max_i$ – максимальне значення i -го показника;

X_{i_j} – значення i -го показника j -го регіону;

$X \min_i$ – мінімальне значення i -го показника.

Перша частина формули використовується для оцінки показників, підвищення яких має позитивне значення (наприклад, приріст виробництва), друга частина – для оцінки показників, підвищення яких має негативний ефект (наприклад, приріст заборгованості).

Для забезпечення порівнянності результатів і об'єктивності оцінки підсумків організаційної роботи райдержадміністрацій, міськвиконкомів райони та міста розподіляються на групи:

перша група – міста обласного значення: Івано-Франківськ, Калуш, Коломия, Болехів, Яремче;

друга – райони: Богородчанський, Верховинський, Галицький, Городенківський, Долинський, Калуський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський, Рогатинський, Рожнятівський, Снятинський, Тисменицький і Тлумацький.

Зупинимось детальніше на аналізі **показників сфери інвестиційної діяльності**, до яких належать:

- 1) темп зростання (зменшення) обсягу інвестицій в основний капітал до відповідного періоду попереднього року, відсотків;
- 2) обсяг інвестицій в основний капітал на одну особу, гривень ;
- 3) приріст (зменшення) прямих іноземних інвестицій до початку року, млн. дол. США;
- 4) темп зростання (зменшення) обсягу прямих іноземних інвестицій до обсягів на початок року, відсотків;
- 5) обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу наростаючим підсумком з початку інвестування, доларів США;
- 6) темп зростання (зменшення) обсягу інвестицій в житлове будівництво до відповідного періоду попереднього року, відсотків;
- 7) темп зростання (зменшення) обсягу введення в експлуатацію житла до відповідного періоду попереднього року, відсотків;
- 8) обсяг введеного в експлуатацію житла у розрахунку на 10 тис. населення, кв. м. загальної площі.

Аналіз даних показників по районах та містах Івано-франківської області представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Сфера інвестиційної діяльності по районах та містах Івано-Франківської області

Райони, міста	Темп зростання (зменшення) обсягу інвестицій в основний капітал до відповідного періоду попереднього року за I півріччя 2010 року, відсотків		Обсяг інвестицій в основний капітал на одну особу за I півріччя 2010 року, гривень		Приріст (зменшення) прямих іноземних інвестицій до початку року за I півріччя 2010 р., млн.дол. США		Темп зростання (зменшення) обсягу прямих іноземних інвестицій до обсягів на початок року за I півріччя 2010 р., відсотків		Обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу наростаючим підсумком з початку інвестування за I півріччя 2010 року, доларів США		Темп зростання (зменшення) обсягу інвестицій в житлове будівництво до відповідного періоду попереднього року за I півріччя 2010 року, відсотків		Темп зростання (зменшення) обсягу введення в експлуатацію житла до відповідного періоду попереднього року за I півріччя 2010 року, відсотків		Обсяг введеного в експлуатацію житла у розрахунку на 10 тис. населення, за I півріччя 2010 року, кв.м. загальної площі	
	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	Місце	
Богородчанський	122,3	16	493,6	17	-0,1	10	99,5	7-8	255,4	6	173,1	14	76,9	15	791,6	17
Верховинський	138,6	12	742,7	11	0,0	6-9	99,5	7-8	58,1	13	1179	4	1081,9	4	1293,9	10
Галицький	125,0	15	923,0	6	0,6	3	328,7	1	13,5	17	111,7	17	165,8	12	1007,9	14
Городенківський	568,3	1	901,4	7	0,0	6-9		6		14	386,5	10	356,6	10	1585,0	9

Продовження табл. 1

Долинський	125,1	14	1298,5	5	0,3	4		5		11	870,8	6	1705,1	2	1928,7	6
Калуський	18,4	19	629,9	12	-1,3	15		12		4	118,9	16	107,7	14	1263,7	12
Коломийський	418,3	3	579,0	14	-0,2	11-12		9		8	579,7	8	464,7	7	1850,4	8
Косівський	193,9	10	1373,9	3	-0,2	11-12		19		19	652,9	7	702,0	5	1283,9	11
Надвірнянський	107,3	18	799,5	9	-0,9	14	92,8	13	106,4	10	394,1	9	427,1	8	7432,6	2
Рогатинський	557,7	2	860,9	8	-0,8	13	96,8	10	493,0	2	0,0	19	0,0	18-19	360,6	18
Рожнятівський	219,1	8	625,7	13	-1,5	16	47,5	18	18,8	15	137,1	15	134,4	13	911,4	16
Снятинський	414,9	4	511,4	16	0,0	6-9	95,7	11	9,8	18	1322,6	3	1284,4	3	1122,3	13
Тисменицький	129,1	13	773,5	10	8,5	1	138,9	2	364,0	5	324,4	12	288,2	11	3539,1	3
Тлумацький	414,0	5	351,2	19	-1,7	17	86,9	15	223,8	7	16894,0	1	0,0	18-19	925,7	15
м.Івано-Франківськ	121,1	17	1355,8	4	7,3	2	107,3	4	448,4	3	174,8	13	69,9	16	2151,8	4
м.Калуш	385,9	6	2572,3	2	-132,2	19	65,3	16	3694,9	1	20,2	18	13,4	17	145,8	19
м.Коломия	265,4	7	457,3	18	-3,0	18	55,2	17	60,2	12	1008,8	5	633,4	6	1873,1	7
м.Болехів	208,5	9	555,9	15	0,0	6-9	89,9	14	18,4	16	6997,2	2	4085,0	1	2042,5	5
м.Яремче	148,2	11	6129,5	1	0,2	5	109,0	3	133,2	9	328,1	11	423,6	9	8739,7	1
Всього по області	124,3		1038,0		-125,1		80,3		370,1		262,1		168,0		1611,0	

Далі визначено місце кожного району та міста Івано-франківської області по показниках сфери інвестиційної діяльності (таблиця 2).

Таблиця 2

Місце районів та міст Івано-франківської області за сферою інвестиційної діяльності за 9 місяців 2010 року

Райони, міста	Загальне місце по сфері інвестиційної діяльності	Райони, міста	Загальне місце по сфері інвестиційної діяльності	Райони, міста	Загальне місце по сфері інвестиційної діяльності
м.Яремче	1	Снятинський	7	Косівський	14
м.Болехів	2	Надвірнянський	8	м.Івано-Франківськ	15
Верховинський	3	Долинський	9	Рожнятівський	16
Рогатинський	4	Тисменицький	10	м.Коломия	17
Тлумацький	5	Галицький	11	Богородчанський	18
Городенківський	6	м.Калуш	12	Калуський	19
-	-	Коломийський	13	-	-

У кожній окремій сфері найкращим вважається регіон, у якого середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок має найнижче значення.

Нами встановлено, що **найкращі результати за сферою інвестиційної діяльності** досягнуто у містах: Яремче (1 місце), Болехів (2 місце); районах: Верховинському (3 місце), Рогатинському (4 місце) та Тлумацькому (5 місце).

Для цих районів і міст була характерна позитивна динаміка по основних показниках інвестиційної діяльності, а саме:

- обсяг інвестицій в основний капітал в м. Яремче на одну особу був майже у 6 разів вищим, ніж по області;

- темп зростання (зменшення) обсягу інвестицій в житлове будівництво до відповідного періоду попереднього року був найвищим у Тлумацькому районі та м.Болехів;

- темп зростання (зменшення) обсягу інвестицій в основний капітал до відповідного періоду попереднього року у Рогатинському районі становив 557,7% (по області 123,4%);

- високий темп зростання (зменшення) обсягу введення в експлуатацію житла до відповідного періоду попереднього року у Верховинському районі та м. Болехів.

На **другому етапі** визначається середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок конкретного регіону за всіма показниками, що характеризують окрему сферу його соціально-економічного розвитку, за формулою 2:

$$R_{cpj} = \frac{R_j}{n} \quad (2)$$

де R_{cpj} – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за всіма показниками окремої сфери соціально-економічного розвитку;

R_j – сума рейтингових оцінок конкретного регіону за кожним з показників, що характеризують окрему сферу соціально-економічного розвитку;

n – кількість показників, за якими проводився розрахунок в окремій сфері соціально-економічного розвитку.

На **третьому етапі** визначається середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок конкретного регіону за усіма сферами його соціально-економічного розвитку за формулою 3:

$$I_j = \frac{R_{cpj}}{m} \quad (3)$$

де I_j – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за усіма сферами соціально-економічного розвитку;

R_{cpj} – середнє арифметичне суми рейтингів конкретного регіону за всіма показниками окремої сфери соціально-економічного розвитку;

m – кількість сфер соціально-економічного розвитку регіонів, за якими проводився розрахунок.

За результатами розрахунку визначається місце кожного району, міста обласного значення в рейтингу за усіма сферами соціально-економічного розвитку та окремими сферами такого розвитку. У кожній окремій сфері найкращим вважається район (місто), в якого середнє арифметичне значення суми рейтингової оцінки має найнижче значення [2].

Основне завдання аналізу економічного і соціального розвитку в умовах ринку полягає в тому, щоб пов'язати результати виробничої діяльності з фінансовими досягненнями. Цей аналіз слід здійснювати в таких аспектах, як оцінка динамічного, пропорційного і комплексного розвитку господарства територій, оцінка вкладу кожної території в розвиток господарського комплексу, оцінка міри підвищення життя населення, інтегральна оцінка комплексного економічного і соціального розвитку та впливу комплексного розвитку на формування фінансових ресурсів територій.

Цей метод оцінки ефективності комплексного економічного і соціального розвитку території зорієнтовано на необхідність найефективнішого використання ресурсного потенціалу, а також економії виробничих капітальних вкладень, спрямованих на задоволення потреб економіки і населення.

Висновки. Одним з важливих аспектів аналізу заходів комплексного економічного і соціального розвитку, що прогнозуються, є виокремлення та аналіз показників сфери інвестиційної діяльності. Адже вони не лише результат, а й водночас чинник прискорення чи уповільнення економічного розвитку як окремих регіонів, так і національної економіки.

Тому нами запропоновано модель координації регіональної інвестиційної діяльності на основі створення сприятливого інвестиційного клімату, інноваційного спрямування інвестицій, вдосконалення амортизаційної політики, сприяння залученню вітчизняних і іноземних інвестицій, розвитку фондового ринку.

Література

1. Буяк А. Ресурсно-виробнича модель регулювання інвестицій в економіку / А. Буяк // Економіст. – 2008. – № 8. – С.66-72.
2. Ковтун Н. В. Особливості моделювання інвестиційних процесів й інвестеційної діяльності / Н. В. Ковтун // Проблеми науки. – 2005. – № 10. – С.2-8.
3. Кулик А. Б. Застосування моделі Тобіна для аналізу економічних процесів в Україні / А. Б. Кулик, Д. Г. Хохич // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С.37-48.
4. Павленко І. І. Моделювання розвитку вугільної промисловості України в умовах обмежених інвестицій / І. І. Павленко // Економіка промисловості.– 2007. – № 1. – С.105-112.